

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

СЕКЦІЯ 21. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

<i>Цільмак Олена Миколаївна, Бакурідзе Ніна Григорівна</i> ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ УМІННЯ, ЯКІ ДЕТЕРМІНУЮТЬ ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА	819
<i>Гурін Руслан Сергійович</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ» МАГІСТРАНТАМ-ПСИХОЛОГАМ	821
<i>Джежик Ольга Володимирівна, Цільмак Олена Миколаївна</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	823
<i>Корнута Людмила Михайлівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМАНД НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ	826
<i>Рєпнова Тетяна Петрівна, Кнутова Маргарита Володимирівна</i> ЕМПАТІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	827
<i>Самара Ольга Євгенівна</i> ПСИХОЛОГІЧНА ГІГІЄНА: ВПЛИВ ЗМІ І ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛІВ НА ПСИХІКУ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	829
<i>Тат'янчиків Андрій Олександрович, Лісовенко Анна Федорівна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ЕПОХУ КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЇ	831
<i>Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Папінян Вікторія Валентинівна</i> ПРОЯВ ГОРЮВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ЕМОЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ВТРАТИ	833
<i>Трет'якова Тетяна Миколаївна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ХОЛІСТИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	835

СЕКЦІЯ 22. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ, ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ

<i>Кібік Ольга Миколаївна</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	837
<i>Слободянюк Ольга Василівна</i> ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: ВІЙНА ТА ВІДБУДОВА	838
<i>Корнілова Олеся Володимирівна</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	841
<i>Котлубай Вячеслав Олексійович</i> УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	842
<i>Примаченко Іван Федорович</i> ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	845
<i>Редіна Євгенія Валентинівна</i> НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ	847
<i>Ободовський Юрій Васильович</i> ЩОДО ПОНЯТЬ УМОВНОСТІ ТА БЕЗУМОВНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА	849
<i>Калмикова Наталя Юріївна</i> <i>Кузнецова Людмила Валентинівна</i> НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ	851

СЕКЦІЯ 23. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

<i>Логінова Наталія Іванівна, Толокнов Анатолій Арнольдович</i> ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ У PYTHON	854
<i>Гура Володимир Ігорович</i> ВИКОРИСТАННЯ БЕЗДРОТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У «РОЗШИРЕНІЙ РЕАЛЬНОСТІ»	856
<i>Задерейко Олександр Владиславович</i> <i>Грезіна Олена Миколаївна</i> ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ СКЛАДНИХ СИСТЕМ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ	859

Джежик Ольга Володимирівна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Цільмак Олена Миколаївна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри психології, доктор юридичних наук, кандидат психологічних наук,
професор

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Українська держава дедалі більше стикається із соціальними, політичними та економічними труднощами, зумовленими повномасштабним військовим вторгненням, що підвищує попит на професійну психологічну допомогу різним категоріям населення, взагалі та учасникам освітнього процесу зокрема.

Спочатку карантинні обмеження внаслідок пандемії «COVID-19», а згодом повномасштабної військової агресії, – змусили освітян в дуже стислі терміни запровадити та опанувати новітні форми дистанційного он-лайн навчання. У Національному університеті «Одеська юридична академія» використовуються змішана форма професійної підготовки фахівців, а саме – очна (аудиторна) та дистанційна (переважно для здобувачів, які знаходяться за кордоном та здобувачів заочної форми навчання).

Виклики сьогодення, вимагають діяти швидко та ефективно, оволодівати найсучаснішими новітніми технологіями, пристосовуватися до життя в умовах воєнного часу, а це активізує потреби у психологічній підтримці та психологічному супроводу.

Враховуючи наявний досвід надання учасникам освітнього процесу психологічної допомоги, у Національному університеті «Одеська юридична академія», відповідно до наказу Міністерства освіти і науки від 22.05.2018 № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України»[1], створена Лабораторія практичної та прикладної психології при кафедрі психології факультету психології, політології та соціології, яка діє на громадських засадах (далі – Лабораторія).

Основною метою діяльності Лабораторії є формування у здобувачів компетентності у різних напрямках психологічної допомоги та науково-дослідній галузі [3].

Серед головних завдань діяльності Лабораторії є [3]:

- надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги та підтримки всім учасникам освітнього процесу;
- сприяння створенню належних психологічних умов для повноцінного особистісного розвитку здобувачів освіти, формування в них мотивації до навчання, самореалізації творчих здібностей, самовиховання і саморозвитку;
- підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу[2];
- створення бази для проходження ознайомчої, навчальної, виробничої, переддипломної практики здобувачами першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 053 «Психологія»;
- здійснення дослідницької та практичної діяльності здобувачів [3].

Мета та завдання діяльності лабораторії визначили необхідність запровадити її діяльність у трьох напрямках – психологічної допомоги, психотренінговому та науково-дослідному.

Метою психологічної допомоги є надання учасникам освітнього процесу допомоги при вирішенні їх труднощів і проблем та у ясного баченні своїх потенційних можливостей [3].

Завданнями психологічної допомоги є [3]:

- збереження психологічного благополуччя у учасників освітнього процесу;
- своєчасне попередження відхилень у поведінці та міжособистісних стосунках;

- оптимізація стосунків у системах: здобувач-здобувач, викладач-здобувач, здобувач-група, викладач-викладач тощо;
- запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі;
- попередження наркоманії, алкоголізму, аморального способу життя;
- попередження та профілактика професійного вигорання науково-педагогічних, педагогічних працівників та інших співробітників.

Функціями психологічної допомоги є психологічна допомога учасникам освітнього процесу[3]:

- у дослідженні власної особистості, у розумінні своїх стосунків з оточуючим світом, оцінці своїх труднощів та проблем для пошуку альтернативних варіантів їх подолання;
- при розробці різних варіантів стратегій поведінки й аналізі ситуації з різних точок зору;
- в усвідомленні альтернативних можливостей їх поведінки, для розвитку життєвої креативності та гнучкості;
- в усвідомленні власних ресурсів, що дозволить їм знайти в собі точку (певну якість особистості), на яку можна спертися, щоб досягти бажаних змін у власному житті;
- більш відповідальному ставленні до власного життя та активності при досягненні бажаних результатів;
- прийнятті відповідальності за власні вчинки та за кінцевий підсумок свого життя [3].

Метою психотренінгового напрямку є [3]:

- практична підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» до діяльності психолога-тренера;
- розвиток та формування у здобувачів вищої освіти психолого-методичної та психолого-педагогічної компетентності у напрямі тренінгових технологій.

Основними завданнями психотренінгового напрямку є [3]:

- розвиток у здобувачів вищої освіти умінь самостійно розробляти, запроваджувати та реалізовувати програми тренінгів, семінарів, практичних занять з елементами тренінгу;
- розвиток у здобувачів вищої освіти умінь самостійного проведення з учасниками освітнього процесу тренінгів, семінарів та практичних занять з елементами тренінгу;
- розвиток та формування у учасників освітнього процесу стресостійкості та стресодолаючих стратегій поведінки; позитивного мислення, орієнтації на здоровий спосіб життя та тощо.

Психотренінговий напрям, відповідно до покладених на нього завдань, реалізовує такі функції [3]:

- забезпечує підбір та підготовку психологів-тренерів;
- розробляє та запроваджує програми для тренінгів, семінарів, практичних занять з елементами тренінгу;
- застосовує програми проведення тренінгів, семінарів, практичних занять з елементами тренінгу міжнародних організацій, забезпечує їх подальше впровадження та використання;
- надає пропозиції щодо організації тренінгів та проведення практичних занять з елементами тренінгу;
- організовує та проводить тренінги та практичні заняття з елементами тренінгу соціально-психологічного спрямування;
- проводить моніторинг та оцінку діяльності психологів-тренерів;
- проводить супервізію підготовлених тренерів для забезпечення якості тренінгової роботи.

Метою науково-дослідного напрямку є сприяння розвитку наукового мислення та творчого підходу до вирішення теоретичних і практичних завдань майбутньої діяльності [3].

Основними завданнями науково-дослідного напрямку є [3]:

- оволодіння методикою наукових досліджень;
- поглиблення, розширення, систематизація теоретичних і практичних знань;
- розвиток умінь самостійної пошукової науково-дослідної діяльності;
- розвиток наукової креативності та ін.

Функціями науково-дослідного напрямку є [3]:

- розробка пропозицій щодо актуальних напрямів і тем наукових досліджень;
- розробка та впровадження розвивальних та корекційних програм, посібників, методичних рекомендацій, планів освітньої діяльності з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей здобувачів освіти, а також для осіб, які перебувають на індивідуальній та інклюзивній формі навчання.
- розробка та впровадження авторських програм з психологічної просвіти, наукової та консультативної діяльності.
- здійснення індивідуальної психологічної діагностики відповідно до запиту учасників освітнього процесу.
- організація семінарів, конференцій та інших заходів наукового та науково-методичного характеру.

Діяльність Лабораторії потрохи набирає обертів, працюючи за означеними напрямками. Представники Лабораторії надають консультативну, корекційну та реабілітаційну допомогу учасникам освітнього процесу, у тому числі: здобувачам, які перебувають на індивідуальній та інклюзивній формі навчання, особам, постраждалим від насильства; учасникам бойових дій та членам їх сімей; особам, які постраждали внаслідок воєнної агресії; внутрішньо переміщеним особам.

На офіційному сайті Лабораторії зазначена адреса електронної скриньки, на яку можна надсилати звернення про надання психологічної допомоги, активно працюють сторінки у соціальних мережах, створено Телеграм-канал, на якому представники Лабораторії постійно викладають корисну та цікаву інформацію, щотижня проводяться міні-тренінги рівний-рівному, створено чат емоційної підтримки здобувачами-здобувачів тощо.

Таким чином, створення в університеті Лабораторії практичної та прикладної психології, з одного боку спрямувало діяльність кафедри психології відповідно до певних напрямів, а з іншого: 1) дозволяє розкрити науково-творчий та професійний потенціал учасників освітнього процесу; 2) сприяє популяризувати професії психолога; 3) надає інформаційну психологічну допомогу учасникам освітнього процесу; 4) забезпечує комплексний підхід до перспектив розвитку кафедри психології та тощо.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 22.05.2018 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text> (дата звернення 05.04.2024).

2. Медведєв В. С., Кудерміна О. І., Горбенко Д. А. Психологічна служба правоохоронних органів України : навч. посіб. / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2022. 188 с.

3. Положення про Лабораторію практичної та прикладної психології кафедри психології факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія» : введене в дію наказом ректора Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» від 22.03.2024 р. № 730-58 URL: <https://www.onua.edu.ua/ua/polozhennia-pro-laboratoriiu-praktychnoi-ta-prykkladnoi-psykholohii> (дата звернення 03.04.2024).

Ключові слова: практична та прикладна психологія, лабораторія, психологічна допомога, тренінги рівний-рівному, наукова робота.

Keywords: practical and applied psychology, laboratory, psychological assistance, peer-to-peer trainings, scientific work.